

HÖJ RÖSTEN!

EN GUIDE TILL ATT HÖJA VALDELTAGANDET BLAND
FÖRSTAGÅNGSVÄLJARE UNDER SUPERVALÅRET 2014

Baserat på utbildningsserien Höj Rösten! som
hölls i Skellefteå, Göteborg (Hisingen), Malmö
(Rosengård), Jönköping samt Stockholm (Tensta/
Rinkeby) i början av januari och februari 2014.

SUPER
VALÅRET
2014

Det är dags att höja rösten 2014!

Supervalåret 2014, med val till Europaparlament, riksdag och kommun- och landstingsfullmäktige, ger en chans att fokusera på val och demokratiskt inflytande.

I den här handboken sammanfattas trender och diskussioner kring valdeltagandet bland förstagångsväljare. Här presenteras också olika möjligheter att motivera unga att rösta.

I början av 2014 genomförde Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor tillsammans med lokala samarbetspartner fem kurser runtom Sverige för att höja valdeltagandet bland förstagångsväljare. Kurserna som hölls i Skellefteå, Hisingen (Göteborg), Rosengård (Malmö), Jönköping och Rinkeby/Tensta (Stockholm) riktade sig till dem som arbetar med ungdomar inom föreningsliv, skola och fritidsverksamhet och vill få fler unga att rösta. Innehållet i denna handbok baseras på det material som tagits fram till dessa utbildningar, och har kompletterats med diskussionerna på de fem orterna.

Många spännande valprojekt är redan på gång! Som vi såg på kursen kan olika aktörer komplettera och stärka varandra genom att skapa nätverk och samarbeta, inte minst genom erfarenhetsutbyten. Förhoppningsvis var kursen *Höj Rösten 2014!* bara början på den processen. Lycka till!

Åsa Gunvén

Processledare *Höj Rösten 2014*

Konsult, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Denna handbok är framtagen av statsvetare/utbildare Åsa Gunvén, som arbetat många år i föreningslivet med demokratifrågor och valdeltagande. Under 2014 genomförde hon kursen Höj Rösten på uppdrag av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Åsikterna i texten är författarens egna och inte Myndighetens för ungdoms- och civilsamhällesfrågor.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor är en statlig myndighet som tar fram kunskap om ungas levnadsvillkor och det civila samhällets förutsättningar. Myndigheten ger bidrag till föreningsliv, kommuner och internationellt samarbete.

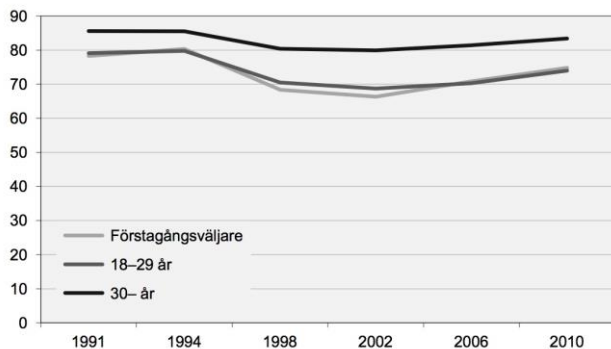
Kursen Höj Rösten och denna handbok är en del av ett större uppdrag rörande valet till Europaparlamentet och förstagångsväljare som Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor fått av Regeringskansliet, EU-kommissionen och Europaparlamentet.

Läs mer på www.mucl.se/hoj-rosten-fa-fler-unga-att-rosta-2014 och www.mucl.se/valaret-2014

Trenden håller i sig – fler röstar

Valdeltagandet har ökat stadigt under hela 2000-talet. Som vi ser i figuren nedan minskade valdeltagandet inom alla åldersgrupper under 1990-talet för att sedan stiga igen. Samtidigt ser vi att unga under 30 år och förstagångsväljare har ungefär 10 % procent lägre valdeltagande än äldre åldersgrupper vilket motiverar att vi sätter in extra insatser för att nå dem.

Diagram 4.1
Valdeltagande efter ålder, kommunfullmäktigevalen 1991–2010.
Procent

Grafen kommer från *Demokratistatistik rapport 14; Ung i demokratin, SCB, 2012*

Vi ser också att valdeltagandet hos förstagångsväljarna påverkas mer av de först negativa och sedan positiva trenderna. De tycks alltså vara en grupp som är känsligare för strömningar i samhället och därför kan det vara extra viktigt att göra insatser för att öka deras valdeltagande. Därtill kommer tanken att den framtida demokratiska delaktigheten påverkas av om man väljer att rösta eller inte rösta i sitt första val

Myten om ungdomars politiska ointresse

Tvärt emot vad man ofta hör, finns positiva trender för de ungas politiska intresse och deras tilltro till det politiska systemet (*Ungas förhållande till demokratin, 2013*). Ungdomar är engagerade men använder nya kanaler så som sociala medier för att uttrycka sina åsikter, snarare än de traditionella som att vara medlem i ett parti.

- Det politiska intresset bland ungdomar är lika högt som bland tidigare generationers ungdomar och ökar.
- Tilltron till de demokratiska institutionerna är större bland ungdomar än bland övriga åldersgrupper och ökar.

Europavalet

25 maj 2014

Val till riksdag, kommun- och landstingsfullmäktige

14 september 2014

Vem får rösta?

I alla allmänna val får svenska medborgare som är bosatta i Sverige rösta om de har fyllt 18 senast på valdagen. I val till kommun, landsting och Europaparlamentet är också EU-medborgare, medborgare från Norge och Island samt utländska medborgare som varit folkbokförda i Sverige i minst tre år röstberättigade.

Detta påverkar valdeltagandet

Statistik över vilka som röstar visar att vissa bakgrundsfaktorer påverkar om man väljer att rösta. Genom att analysera dessa siffror kan man se var det är extra viktigt att sätta in insatser för att höja ungas valdeltagande. Statistiken nedan är från *Demokratisk rapport 14 - Ung i demokratin (2012)*.

Bostadsort påverkar

Valdeltagandet hos svenska förstagångsväljare 2010 var:

- 77 procent i storstäder
- 75 procent i större städer
- 72 procent i övriga kommuner (landsbygd).

Kartan här bredvid visar hur valdeltagandet är i Sverige. Det är tydligt att det är större i storstäder än på landsbygden – i Norrland är valdeltagandet generellt väldigt lågt, till exempel.

Det finns däremot ingen komplett statistik på valdeltagandet bland förstagångsväljare per stadsdel. Samtidigt vet man att socioekonomiskt svaga stadsdelar generellt har ett lägre valdeltagande. Detta gäller också förstagångsväljare i de stadsdelarna. I stora städer kan valdeltagandet skilja med upp till 50 procent mellan olika stadsdelar.

Utbildning påverkar

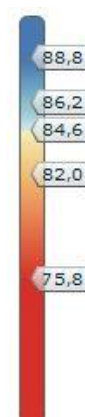
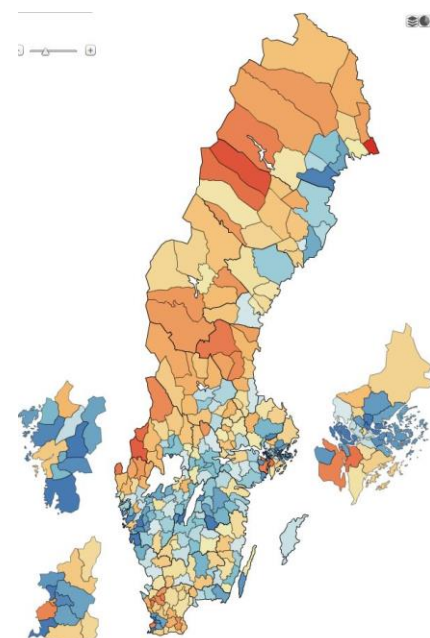
Valdeltagandet hos svenska förstagångsväljare 2010 var:

- 71 procent hos dem utan utbildning
- 80 procent hos dem som fortfarande gick på gymnasiet, trots att de saknade avslutad utbildning
- 81 procent hos dem med utbildning.

Utbildning definieras här som att ha en avslutad eftergymnasial utbildning eller att ha minst en förälder med eftergymnasial utbildning. Det är tydligt att många förstagångsväljare som går på gymnasiet påverkas att rösta genom information och diskussioner i skolan. Information och diskussion höjer alltså röstdeltagandet. Man kan ställa sig frågan om det skulle vara bra att sänka rösträttsåldern till 16 år i vissa val, exempelvis kommunalval, för att fånga upp fler förstagångsväljare under deras skolgång.

Det har också stor betydelse vilken inriktning gymnasieutbildningen har, vilket ger en fingervisning om var vi bör öka våra insatser. Bland förstagångsväljare röstade 2010:

- 83 procent av dem som hade gått studieförberedande inriktning
- 75 procent av dem som hade gått yrkesförberedande inriktning.

Ursprung påverkar

Valdeltagandet hos svenska förstagångsväljare 2010 såg ut så här:

- 77 procent av dem med svensk bakgrund
- 61 procent av dem med utländsk bakgrund (inkluderar svenskfödda med två utrikesfödda föräldrar).

Av de socioekonomiska faktorerna är ursprunget alltså den som påverkar valdeltagandet mest. Det betyder att det är viktigt att rikta insatser mot dessa grupper. Det betyder också att det är viktigt att informera på olika språk och med lättförståelig svenska.

Motivation är den viktigaste faktorn

Även om socioekonomiska faktorer kan ge en tydlig bild av var vi borde satsa särskilt för att höja valdeltagandet, så ger de inte en fullständig förklaring till varför förstagångsväljare väljer att inte rösta. Övriga orsaker till att många avstår från att rösta kan sammanfattas med begreppet "motivation".

I enkätundersökningen Flash Eurobarometern 375 har ungdomar inom EU svarat på varför de tänker rösta eller inte i Europaparlamentsvalet. Nedan listas de främsta skälen som svenska ungdomar angav:

"Därför ska jag rösta"

97 procent - demokrati är viktigt

89 procent - Europa och europeiska val är viktiga

96 procent - rösta är ett sätt att påverka politiskt (den högsta siffran i EU)

77 procent - Europaparlaments-valen påverkar saker som jag bryr mig om.

"Därför ska jag inte rösta"

70 procent - jag är inte tillräckligt informerad

63 procent - jag är inte intresserad av europeisk politik eller val (näst högsta siffran i EU)

60 procent - jag är inte intresserad av politik eller val (näst högsta siffran i EU)

43 procent - Europaparlamentet behandlar inte frågor som är viktiga för mig

37 procent - min röst kommer inte att ändra något

14 procent - jag är emot EU och Europa.

Detta visar att svenska förstagångsväljare vill rösta för att de har stor tilltro till det demokratiska systemet, och att skälen för dem som inte tänker rösta är ointresse och brist på information. Undersökningen visar också att den EU-skepticism som medierna ofta anger som skäl till att svenskar inte röstar i valet till Europaparlamentet tycks vara mycket svag hos svenska ungdomar.

Högre valdeltagande leder till ökad jämlikhet

Om man jämför siffrorna ovan med tidigare val så kan man se att när valdeltagandet stiger, vilket det gjort under hela 2000-talet, så minskar de skillnader i mellan olika grupper valdeltagande som har beskrivits här.

Ökat valdeltagande leder helt enkelt till en mer jämlik demokrati. Till exempel steg valdeltagandet hos ungdomar utan utbildning 13 procent mer än hos ungdomar med utbildning (2002-2010). Också valdeltagandet hos förstagångsväljare med utländsk bakgrund steg mer än hos dem med svensk bakgrund.

Att arbeta med att öka valdeltagandet främjar alltså demokratin på två plan – både ur ett deltagarperspektiv och ur ett jämlikhetsperspektiv.

Ett långsiktigt arbete

I Demokratiberedningen 2009 sammanfattades grunderna till varför vissa unga saknar motivation att rösta enligt följande:

- Dålig kunskap om när, var och hur man röstar, om att man har rösträtt samt om det demokratiska systemet.
- Lågt politiskt intresse och begränsade kunskaper om vilka partier som finns och deras politik.
- Lågt förtroende för politiker och för deras vilja att lyssna på medborgarna liksom deras förmåga att sköta sitt uppdrag.
- Svag tilltro till de egna möjligheterna att sätta sig in i, förstå och påverka politiska beslut.

Alla dessa faktorer går att motverka genom olika åtgärder, men de måste ses som en del av ett långsiktigt arbete. På sidorna 9-16 ges förslag på hur man kan tackla de problem som Demokratiberedningen identifierat. Det så kallade Supervalåret 2014 ger oss möjlighet att påbörja, eller fördjupa, ett sådant arbete. Viktigt är att arbetet också sker kontinuerligt mellan valen för att varaktigt påverka de unga.

Både politiker, lärare i skolan, fritidsledare och aktiva i föreningar spelar en viktig roll. Eftersom förstagångsväljare utanför skolan ofta är svåra att nå är samarbete och erfarenhetsutbyte mellan alla dessa aktörer viktigt.

Är det viktigt att rösta i Europaparlamentsvalet?

Med varje nytt fördrag har Europaparlamentets makt vuxit och därigenom även medborgarnas, eftersom Europaparlamentet är den enda direktvalda institutionen i EU. Idag har Europaparlamentet medbestämmanderätt inom i princip alla frågor som beslutas av EU, inklusive budgeten. Det är Europeiska kommissionen som lägger fram ett lagförslag som sedan kan ändras och som slutligen måste klubbas igenom av både Europeiska rådet, där regeringarna inom EU är representerade, och Europaparlamentet, där EU-medborgare är representerade.

Med tanke på att ungefär 60 procent av den kommunala verksamheten påverkas av EU är det oroande att bara 45.5 procent av svenskarna, 38 procent av svenska förstagångsväljare och 43 procent av medborgare inom EU väljer att rösta. Detta är egentligen en demokratisk katastrof som blir ännu mer akut när till exempel främlingsfientliga partier runtom Europa, inklusive Sverige, är på uppgång. Ett lågt valdeltagande gör att de får opropotionerlig makt i Europa när de mobiliserar sina väljare.

Så är Europaparlamentet uppbyggt

En sammanfattning av hur Europaparlamentet är uppbyggt:

- **27** medlemsländer väljer
- **750** parlamentariker, varav
- **20** svenska parlamentariker från svenska partier, som ingår i
- **7** europeiska partigrupper.

Viktigt att veta är att svenska väljare röstar på svenska parlamentariker som representerar svenska partier och det är deras (EU-) politik som man i första hand bör känna till när man ska rösta. De svenska partierna organiserar sig sedan med likasinnade partier från andra länder i europeiska partigrupper som presenterar gemensamma valmanifest och nu för första gången också nominerar en gemensam kandidat till ordförandeposten i EU-kommissionen.

Europaparlamentet beslutar i viktiga frågor

Känns Europa och EU-politik långt bort? Om vi tittar på frågorna som bestäms av Europaparlamentet så ser vi att EU-politik faktiskt handlar om frågor som berör och engagerar unga. Europaparlamentet har varit drivande i flera frågor som ligger många unga nära om hjärtat. Här är några exempel på EU-lagstiftning från förra mandatperioden:

- Tak på bonusar till bankdirektörer
- Förbud för fiskare att slänga oönskad bifångst i havet
- Prisreglering på roamingavgifter inom EU

Ungdomsstyrelsens vykort ger exempel på var EU lagstiftar:

Arbetsmarknadspolitik

Flyktingpolitik

Miljöpolitik

Dataskydd

- Utökad kontroll av bankväsendet
- Ungdomsgaranti för ökad sysselsättning av unga.

Genom att ta upp de sakfrågor som Europaparlamentet beslutar om förtydligar man vad valet handlar om. På www.mittval2014.eu/se kan den som ska rösta se hur olika partier ställer sig i dessa frågor för att se vilka som bäst motsvarar de egna åsikterna.

Ett återkommande problem är att både partier och medier ofta väljer att diskutera svenska politiska frågor inför valet till Europaparlamentet – och i år när det är val till riksdagen på hösten är detta ännu troligare. Som väljare har man då svårt att få en överblick över vilka frågor valet till Europaparlamentet gäller, hur de olika partierna ställer sig i dem, och hur de enskilda europaparlamentarikerna sköter sitt uppdrag.

Första gången medborgarna väljer EU:s högsta höns!

EU-kommissionen fungerar som EU:s regering, dvs den lägger fram lagförslag och ser till att lagstiftningen genomförs. I år är det första gången som EU-medborgare genom sin röst i Europaparlamentsvalet kan påverka vem som ska vara ordförande för EU-kommissionen. Det betyder att EU blir mer demokratiskt, eftersom medborgarna kan rösta in eller ut EU-kommissionens ordförande. Det betyder också att det blir ett tydligare resultat av att rösta i Europaparlamentsvalet – genom min röst påverkar jag majoriteten i Europaparlamentet som bestämmer vem som blir ordförande för EU-kommissionen (på förslag av Europeiska rådet som dock måste ta hänsyn till parlamentet).

Beställ info-material

Det går att beställa informationsmaterial om Europalagstiftning från Europaparlamentets informationskontor. Vill ni ha besök från Europaparlamentet går det även bra att fråga där.

Läs mer på:

www.europaparlamentet.se

EU-Upplysningen

Undrar du något om EU? EU-Upplysningen informerar på riksdagens uppdrag om EU. Där finns också information om EU-valet.

Läs mer på:

www.eu-upplysningen.se

Höj kunskapen om när, var och hur man röstar

Baskunskap om hur val och det demokratiska systemet fungerar är en förutsättning för att rösta. Förstagångsväljare (unga, men även nyinvandrade) är i störst behov av denna information eftersom de ännu inte har varit med om ett val.

Informationskampanjer

- **Gör informationsmaterial synligt.** Informationsmaterial finns det gott om, men den stora utmaningen är att sprida det och att nå de grupper som är svåra att nå. Ungdomsmottagningar, fotbollsklubbar, festivaler, föreningslokaler, SFI och arbetsförmedlingen är viktiga komplement till skola och bibliotek. Sociala medier, digitala nyhetsbrev och webbplatser är andra utmärkta kanaler för att sprida information. I USA:s presidentval ökade valdeltagandet med flera hundra tusen personer efter ett Facebook-meddelande som påminde om att gå och rösta på valdagen! Man kan även skicka vykort med en påminnelse, sms:a eller ringa. Under utbildningen Höj Rösten i Skellefteå nämndes vikten av att varken använda föråldrat material eller material som är för påklistrat "ungdomligt" med till exempel överdrivet lyckliga ungdomar. En bra idé är att ta fram material tillsammans med ungdomar, som Europaparlamentet gör i sin videosatsning inför valet där man låtit LSU, ungdomsorganisationernas paraplyorganisation, skapa filmerna.
- **Utställningar eller affischering.** Använd kreativa metoder för att få uppmärksamhet. Man kan göra en fotoutställning med ungdomars egna bilder, till exempel på temat "Därför ska jag rösta", och sätta upp information bredvid bilderna om var, när och hur man röstar. Använd synliga platser, varför inte väggen framför skolingången, ungdomskaféet eller idrottsarenan. En affisch från Valmyndigheten på insidan av toalettdörren kan ibland sprida informationen till en bredare och större grupp än ett stort projekt!

Samverkansstrategier

För att nå ut brett och nå de grupper som kan vara svåra att nå med information är det viktigt att samverka och hitta synergier mellan olika aktörer. Här är ett utdrag från diskussionen i Höj Rösten Jönköping med exempel på hur man kan åstadkomma det:

- Skapa mötesplatser för dialog och se till att nå ut till alla (exempelvis kursen Höj rösten som vände sig till olika aktörer).
- Fokusera lokalt – synliggör samverkansinitiativ, använd föreningar och ha låga trösklar för deltagande.
- Identifiera vad olika aktörer kan bidra med och hur de kan komplettera varandra.

- **Varumärkesprofilering.** För att skapa uppmärksamhet för ett budskap ("Jag ska rösta") eller en webbplats med mer information (till exempel www.mittval2014.eu) kan man se till att personer som rör sig där unga rör sig har kläder/dekaler med budskapet. Fritidsledare, de unga själva, idrottstränare eller varför inte musikerna på en konsert kan ha på sig T-shirts eller pins som gör kampanjen synligare. Sådant kan underlätta för att komma in på ämnet när de t.ex. umgås med andra unga eller står på scenen - "jag har på mig den här T-shirten för att jag tycker det är viktigt att rösta". Man kan också tillverka T-shirts och pins tillsammans med unga för att sprida informationen.

Skolprojekt

- **Skolval.** Skolval gör inte bara valet och de politiska partierna synliga, utan gör det också möjligt för unga att prova på att rösta och se hur en röstning går till. Utbildningsmaterialet Valboxen, som kan beställas från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, innehåller allt som behövs för att genomföra ett skolval. Läs mer på www.skolval2014.se
- **Rollspel.** För den som vill göra ett rollspel har ungdomsorganisationen Sverok utvecklat två rollspel om Europaparlamentsvalet samt riksdagsvalet som fungerar bra i skolundervisning men också i andra sammanhang. Läs mer på www.detlevandevalet.se

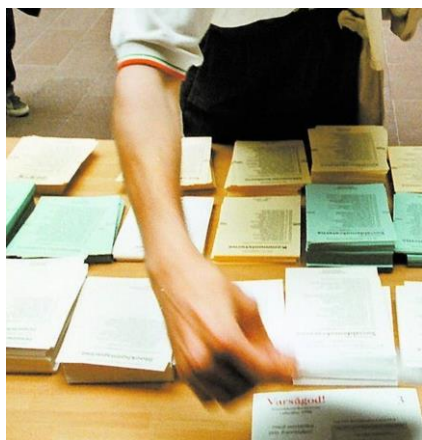

Att öka tillgängligheten

Det ska vara lätt att förstå hur man röstar och lätt att gå och rösta. För dem som tror att de kommer att rösta men inte har bestämt sig kan tillgängligheten vara avgörande. Det betyder att valnämnden måste se till att det finns många röstlokaler, att de finns på platser där ungdomar ofta vistas, att det går snabbt att rösta och att förtidsröstning fungerar enkelt. Men det betyder också att röstlokalerna måste vara tillgängliga för alla och att information finns på många språk. I Malmö överväger valnämnden att tillåta digital röstning. Detta skulle troligen underlätta framförallt för just unga.

Alla kan bidra till denna tillgänglighet. Till exempel kan man:

- Påverka valnämnden genom att föreslå platser för röstlokaler och förtidsröstning
- Göra information tillgänglig, uppmuntra förtidsröstning eller till och med göra ett event av att gå och rösta
- Arrangera en gatufest eller festival på valdagen för att få ut ungdomar på gatan och synliggöra valet och vallokalerna
- Uppmuntra unga att arbeta som röstmottagare och gör det själv!

Uppsökande verksamhet

På flera orter i landet förbereds nu projekt som bygger på att unga sprider information till andra unga – demokratiambassadörer, valinformatörer med mera. Viktigt är att stödja dessa ungdomar, bygga upp deras självförtroende och motivation, men också att skapa gruppkänsla och möjlighet att utbyta erfarenheter. Grundidén är nästan alltid att låta ungdomarna själva bestämma hur de vill arbeta, vilka metoder de vill använda och var de vill verka. Valinformatörerna kan besöka skolor och fritidsgårdar men också vistas på sociala medier, gator, fester och andra platser där unga finns.

LSU:s valambassadörer

Landsrådet för Sveriges ungdomsorganisationer, LSU, koordinerar inom ramen för sin valkampanj "Makten är din" en stor satsning där 1000 ungdomsambassadörer från ungdomsorganisationer utbildas för att verka i alla delar av Sverige.

Alla är välkomna att kontakta detta nätverk. Ni kan bjuda in dem till era diskussioner eller involvera dem i era projekt. Läs mer på <http://maktenardin.se/>

Samhällsinformatörer i Botkyrka 2010

Botkyrka kommun satsade på att öka valdeltagandet i september 2010. För att nå de rekordmånga förstagsängsljarna utbildade man tillsammans med föreningen Fanzingo femtio Botkyrkabor till samhällsinformatörer.

"Vi ställde oss frågan hur man bäst ökar valdeltagandet i Botkyrka. Vi tror att man gör det bäst genom att lyfta fram det engagemang och de frågor som unga människor är upptagna av idag. Alla går omkring och är arga på något eller tycker att någonting är bra, och det vill vi göra till historier", säger Samuel Sjöblom, verksamhetsledare på Fanzingo. Till exempel laddades filmer med unga Botkyrkabor upp på webbplatsen <http://www.botkyrkasroster.se>

Höj det politiskt intresset och kunskapen om partierna

Statistiska Centralbyråns väljarundersökning från november 2013 visar att nästan var tredje ung under 25 inte vet vilket parti de sympatiserar mest med. Det är nästan dubbelt så många som bland de äldre väljarna. Det finns olika sätt att bemöta detta.

Tematisera vilka frågor valet handlar om

Föreningar och aktörer har en bra möjlighet att tematisera sina frågor inför valet för att göra sina krav synliga och eventuellt påverka politikernas ställning i olika frågor. Det ligger i sakens natur att politiker inför ett val lyssnar in vad potentiella väljare vill, och att tydligt ta avstånd från ett rimligt krav kan vara politiskt självmord. Valkampanjen är alltså ett bra tillfälle att höja rösten, arbeta för ett ökat politiskt intresse och samtidigt göra det tydligt vilken politik partier står för. Viken fråga handlar valet om för er? Vilka politiker ställer sig bakom era krav?

Tydliga partiprogram

Många anser att partiernas idéer mer och mer har flutit samman och att blockpolitiken har gjort det svårt att se en tydlig skillnad mellan olika partier. Tydliga partiprogram som gör skillnaderna i sakfrågor och ideologi klara är viktiga för att vi som väljare ska kunna besluta hur vi ska rösta. Det är också viktigt att partierna lyfter fram de ungas frågor för att göra sina partiprogram betydelsefulla för unga.

Hur politiskt informerad måste man vara?

I Hög Rösten Göteborg togs frågan upp att många ungdomar anser att de inte bryr sig om politik, eller inte är insatta i politik på grund. Deras ointresse grundar sig ofta i hur de definierar ordet "politik". Det är viktigt att peka på att det handlar om politik när vi pratar om att vi behöver en ny ungdomsgård, att vi vill anlägga fler cykelbanor eller att fotbollen borde få mer bidrag.

Det är också troligt att väljare kan ta ett någorlunda "riktigt" beslut om hur de ska rösta även om de inte känner sig tillräckligt politiskt informerade. Vi tar indirekt in information dagligen genom sociala medier, löpsedlar, kompisar, skola med mera som hjälper oss utveckla en känsla för politiska val. Det är därför viktigt att uppmuntra unga att rösta även om de inte känner sig tillräckligt insatta.

Ställ politikerna mot väggen

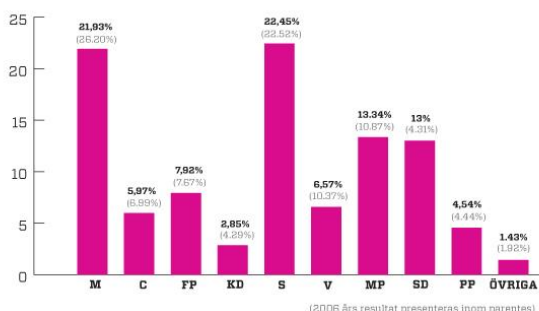
Det är viktigt att skolor och föreningar erbjuder plattformar för möten och debatt. Men förutom att erbjuda en arena är det viktigt att man tänker på formatet på debatten/samtalet. Lyft fram ungas frågor, till exempel genom att låta de unga förbereda frågorna innan, och se till att diskussionerna fokuserar på dessa. Ställ följdfrågor tills ni är nöjda med svaren. Använd en väl förberedd moderator och försök att se till att så mycket konkret information som möjligt kommer fram (till exempel hur röstade du i denna fråga, hur vill du se den här frågan löst, hur många procent förändring leder detta till...).

Ofta vinner man på att skapa ett informellt klimat, till exempel en cafédiskussion som inbjuder till dialog mellan politiker och unga. Det är viktigt att ge de unga deltagarna möjlighet att ställa frågor och att skapa en dialog och ett meningsfullt utbyte för att förhindra propaganda. Detta blir extra viktigt när partier med en intolerant agenda är inbjudna.

Enfrågepartier drar ifrån

Slutgiltigt resultat för Skolval 2010

I skolvalen 2010 ser vi att Miljöpartiet och Sverigedemokraterna fick betydligt fler röster än i riksdagsvalet. I Europaparlamentsvalet 2009 röstade nästan var femte ung väljare i Sverige på Piratpartiet. Unga verkar alltså rösta på sakfrågepartier och enfrågepartier i större utsträckning än äldre väljare. Vad betyder detta för ungas stöd för exempelvis Sverigedemokraterna?

Lättillgänglig information

För att förbereda sig inför ett val är det viktigt att väljare kan få information om de olika alternativ som finns utan att investera mycket tid och engagemang eller att ha mycket förkunskaper. Det betyder att det är viktigt hur vi kommunicerar, vilket språk vi använder, vilken bakgrundsinformation vi ger men också att vi finns och syns på platser där vi når ut. Föreningar och studieförbund har en viktig roll att fylla för att skapa alternativa arenor.

Valappen Mitt val 2014

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har tillsammans med VoteWatch Europe utvecklat en app/hemsida som hjälper till att visa skillnaden i sakfrågor mellan olika politiker och partier. Där kan man klicka på vad man tycker i olika frågor för att sedan se vilken politiker som har röstat mest likt ens egen åsikt. Där finns också mycket information om aktuella sakfrågor och information om våra folkvalda, hur de har röstat i olika frågor eller om de har röstat alls! Här finns också ett interaktivt spel med simuleringar av hur det går till att stifta lagar och roliga frågesporter om Europeiska unionen och EU-parlamentet.

Ladda ner appen MyVote2014 i AppStore för iPhone och MittVal2014 för Android, eller besök www.mittval2014.eu

The image shows a screenshot of the 'MITT VAL 2014' website. At the top, there is a navigation bar with links for 'DITT VAL', 'PARLAMENTETS RÖSTER', 'MIN RÖST PÅVERKAR', and 'SPEL'. A language dropdown is set to 'Svenska' and there is a 'Logga in' button. The main visual is a hand dropping a ballot into a yellow ballot box. The ballot has the EU flag and the text 'MITT VAL 2014'. Below this, the headline reads 'VAR MED OCH RÖSTA' followed by the question 'Tycker EU-parlamentarikerna som du?' and the subtext 'Hitta partiet som representerar dig bäst'. There are two buttons: 'Se statistik' and 'Starta >'. At the bottom, there are two promotional cards. The left one is titled 'STATISTIK SE HUR EU-PARLAMENTARIKERNA RÖSTADE' and features an illustration of two people. The right one is titled 'MIN RÖST PÅVERKAR HUR SKULLE DIN RÖST FÖRÄNDRA EU-POLITIKEN?' and features a 3D pie chart.

www.8sidor.se

Webbportalen 8 Sidor tillhandahåller information och politiska debatter som är lättlästa och lättillgängliga, och finns översatt på flera språk. Den gör en specialsatsning inför valen 2014 med start i mars 2014 som heter Alla Väljare (www.allavaljare.se). Här kan man informera sig inför valet.

Europeisk ordförandedebatt för unga

Den 28 april 2014 organiserar bland annat European Youth Forum den första europeiska ordförandedebatten mellan europapartiernas toppkandidater som kommer att sändas på TV i hela Europa.

UR valdebatt för unga

Utbildningsradion (UR) deltog på Höj Rösten i Stockholm för att berätta om sin specialsatsning inför valet som riktar sig till unga. Bland annat ska man sända en speciell ungdomsdebatt den 4 september 2014 kl 20.00 dit också ungdomar från de verksamheter som fanns representerade på Höj Rösten har bjudits in. 1-3 september kommer man också att ha direktsändningar som riktar sig till förstagångsväljare.

Höj tilltron till egna möjligheter att sätta sig in i, förstå och påverka politiska beslut

För en levande demokrati krävs fler möjligheter till att påverka än att rösta vart fjärde år. Inte helt oväntat beror också valdeltagandet på känslan att kunna delta i och påverka politiska beslut. Delaktighet och påverkan är något som vi därför ständigt måste skapa och förbättra.

Ge unga möjlighet att påverka

Politiker måste ge unga möjligheter att påverka och skapa återkommande tillfällen för dialog och konsultation för att fånga upp deras kompetens.

Ändå vet 43 procent av de unga idag inte vart de ska vända sig för att påverka lokalt. Under Höj Rösterna i Rinkeby/Tensta diskuterade vi vikten av att skapa en dialog som river barriären mellan politiker och unga, eftersom vi under kursen inte kunde identifiera många möjligheter att påverka.

Det handlar också om att våga lämna ifrån sig frågor och beslut direkt till de unga. Vilka aktiviteter ska drivas på ungdomsgården, hur ska ungdomscaféet inredas, vilka ämnen ska erbjudas i skolan? Först när unga är med och beslutar kommer resultaten att möta deras behov.

Elevdemokrati

Ungas första möte med beslutsfattande är ofta skolan. Elevdemokrati är därför ett viktigt verktyg för att ge unga inflytande över sitt liv, men också för att pröva på delaktighet och demokratiska processer. Elevråden spelar en viktig roll, men lärare som deltog på Höj Rösterna pekade också på vikten av att ha elevrepresentation eller elevmajoritet i skolråden som ett led i demokratiundervisningen.

Påverkan genom föreningslivet

Också demokratiska strukturer i föreningar och deras arbete för att påverka politiskt är viktiga möjligheter för unga att påverka. Hur tas beslut i föreningen? Hur påverkar man om man inte sitter i styrelsen? Finns det tillräckligt många unga i styrelsen?

Genom att driva egna frågor kan informella grupper eller föreningar få inflytande. En fotoutställning om vad ungdomsgården betyder för unga är viktig, men det är först när ungdomsgården bjuder dit en politiker och förklarar utställningens budskap som man skapar kanaler för att påverka för de unga fotografierna.

Hur kan unga använda sig av föreningen för att påverka? Kan också icke medlemmar delta, till exempel genom en Facebook-kampanj? Ser man till att projektet och dess budskap visas upp på medborgarhuset, caféet, stadshuset...? Kan man sprida budskapet till politiker eller skicka insändare till tidningar?

Uppföljning

Det är inte bara viktigt att skapa kanaler för påverkan, utan resultaten måste också följas upp. Vad ledde mötet till, fick några krav genomslag? Diskuterades någon fråga som de unga hade identifierat i skollärdningen, partiet eller kommunfullmäktige? Tänkte de jobba vidare med frågan? Varför beslutade man att göra eller inte göra det? Det är först när man får denna feedback som man vet om ens röst har blivit hörd eller inte.

Påverkansmöjligheter i Malmö

Detta är resultatet av en brainstorming i Malmö om påverkansmöjligheter för unga:

- *Ungdomsförbund
- *Göra en petition (samla minst 100 namnunderskrifter)
- *Stadsdelsberedningar – dialoggrupper
- *Ungdomsrepresentanter
- *Barnkonventionsaktiviteter
- *Konsultationer via webb – www.skakaom.nu
- *Fika med politiker
- *En dag som politiker-projekt
- *En dag som tjänsteman-projekt
- *Aktivism
- *Sprida digitala berättelser
- *Representation – unga politiker representerar unga
- *Elevråd och skoldemokrati.

European Citizens Initiative

Medborgare kan lyfta upp politiska frågor genom att samla in en miljon underskrifter i minst sju länder. Om man lyckas göra detta inom sex månader måste Europeiska Kommissionen överväga lagförslag i denna fråga. Hur ser reglerna för medborgarinitiativ ut i er kommun?

Strukturerad dialog viktig för EU:s ungdomspolitik

Ungdomar i EU frågas genom den strukturerade dialogen var sjätte månad om vilka åtgärder de vill se inom bestämda områden. Rådfrågningen inleds lokalt och regionalt genom frågeformulär, internet, rundabordsdiskussioner och konferenser med föreningar. Sedan sammanställs de olika förslagen på EU:s ungdomskonferens, där regeringsrepresentanter gemensamt med ungdomsorganisationers representanter beslutar om vad som ska prioriteras. De slutliga rekommendationerna antas sedan helt eller delvis av Europeiska rådet. I till exempel Tyskland har man även infört liknande modeller för delaktighet i den tyska ungdomspolitiken.

Höj förtroende för politikerna

Personliga möten

För att bygga ett förtroende och riva barriärer är det personliga mötet mellan politiker och unga viktigt. Förtroende är något som måste skapas långsiktigt, och ett förslag som kom upp på *Höj Rösten 2014* var att ordna politiska debatter/möten en gång i halvåret också mellan valen.

”Speed dating” med politiker, ”skuggning” där unga följer en politiker eller en tjänsteman under en dag, personliga möten i skola och på fritidsgård var några metoder som diskuterades under *Höj Rösten* i Malmö. Men också betydelsen av att hitta nya mötesplatser för denna dialog poängterades. Viktigt är att inte bara politikerna informerar om sin agenda, utan också att unga får framföra sina åsikter till politikerna så att det blir en dialog. Att bjuda in ett (ungdomsförbund från ett) parti i taget kan vara ett bra sätt att skapa en sådan dialog. Att bestämma vilket ämne samtalen ska handla om kan fokusera diskussionen och fånga upp unga som intresserar sig för just detta ämne.

Visa vilka vallöften som uppfyllts

Maktavare måste visa vilka löften som de har hållit och förklara varför andra löften inte kunnat hållas för att förtroende ska skapas.

Det är också viktigt att politikerna berätta hur de ungas åsikter eller engagemang har påverkat besluten.

Skapa förtroende genom att arbeta över partigränserna

Politik anklagas ibland för att vara pajkastning. När man som politiker är beredd att ställa sig ovanför partipolitik och arbeta över partigränserna för att nå ett gemensamt mål motverkas denna bild och förtroendet för politiker och deras arbete ökar. Föreningar kan agera mellanhand och ta initiativet till ett sådant samarbete. European Youth Forum och Young European Federalists, två icke partipolitiska ungdomsorganisationer, har ofta bjudit in samtliga ungdomspartier för att de gemensamt ska ta ställning i vissa frågor. Utan en neutral mellanhand hade kanske ungdomspartierna inte kontaktat varandra för att göra ett gemensamt uttalande och då missat en möjlighet till att stå enade i en viss fråga – något som sänder ett starkt budskap och samtidigt bygger förtroende.

Lyft fram unga kandidater

Man kan anta att det är enklare för en ung politiker att sätta sig in i ungas verklighet, men också att den som är ung lättare kan identifiera sig med en ung politiker. Ändå är verkligheten att, trots att var femte svensk är ung, är bara var femtonde förtroendevald i Sverige ung idag. Genom att nominera fler unga till politiska poster kan man bekämpa denna underrepresentation och göra det lättare för unga att identifiera sig med politiker och föra en dialog.

Även samarbeten med ungdomspartier kan vara användbara för att lyfta unga politiker i debatter eller andra projekt. I projektet *Galaxy Europe* inför Europaparlamentsvalet 2004 bjöds alla unga kandidater in till en online-tävling där unga fick ställa frågor till dem direkt.

Länksamling

Skolval 2014

www.skolval2014.se

MittVal2014

www.mittval2014.eu

Valår i klassrummet

www.mucof.se/valar-i-klassrummet

LSUs valkampanj Makten är din

www.maktenardin.se/

League of Young Voters

www.youngvoters.eu/eu

EU-upplysningen om valet

www.eu-upplysningen.se/eu-valet/

Alla väljare – valinformation på lättläst svenska

<http://allavaljare.se>

8 sidor – nyheter på lättläst svenska och flera språk

www.8sidor.se

Europaparlamentets informationskontor

www.europaparlamentet.se/

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

www.mucof.se

Rapporter och statistik om valdeltagande:

www.mucof.se/rapporter-och-statistik-om-valdeltagande

Valmyndigheten

www.val.se

© Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) 2014

projektledare Liene Ledaine

text Åsa Gunvén

språkgranskning Vendela Engblom

omslag Christián Serrano

distribution MUCF, Box 17801, 118 94 Stockholm

webbplats www.mucf.se

e-post info@mucf.se

tfn 08-566 219 00

Höj Rösten!

Skriften är del av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors (tidigare Ungdomsstyrelsen) satsning inom ramen för Förvaltningspartnerskapet (Europaparlamentet, Europeiska kommissionen samt regeringen) för att öka valdeltagandet bland förstagångsväljare.

Myndigheten för ungdoms-
och civilsamhällesfrågor

Vi tar fram kunskap om ungas levnadsvillkor och om det civila samhällets förutsättningar. Vi ger stöd till föreningsliv, kommuner och internationellt samarbete.

mucf | Myndigheten för ungdoms-
.se och civilsamhällesfrågor

**SUPER
VALÅRET
2014**

SVERIGES
RIKSDAG

eurodesk

